

Chefsjustitieombudsmannen
Elisabeth Rynning**Anmälan mot Kriminalvården, häktet Bomhus, om skyddet för de intagnas identitet m.m.**

Beslutet i korthet: Vid dörren till anmälarens bostadsrum i häktet fanns en skylt med hans för- och efternamn. Eftersom hans efternamn är sällsynt upplever han att både han och hans familj blev utpekade när det på avdelningen spreds ett rykte om honom. I sitt beslut konstaterar chefsJO att Kriminalvårdens bruk av skyltar med de intagnas fullständiga namn eller efternamn medför att de intagna inte själva kan välja om de vill röja sin identitet för andra intagna. ChefsJO uttalar att hon har stor förståelse för att personalen i anstalter och häkten måste kunna identifiera de intagna på ett tillförlitligt och effektivt sätt. Hon framhåller dock att Kriminalvården också har en skyldighet att skydda de intagnas integritet och att se till att personuppgifter behandlas med varsamhet. Enligt chefsJO är det önskvärt att Kriminalvården överväger om det kan finnas lösningar som både tillgodoser Kriminalvårdens behov av en tillförlitlig och effektiv identifiering av de intagna och ger de intagna möjlighet att välja om de vill röja sin identitet. Hon uttalar också att det är angeläget att verksamhetsställets val av lösning för identifiering föregås av en intresseavvägning utifrån enhetliga kriterier.

Anmälan

I en anmälan som kom in till JO den 3 september 2018 klagade AA bl.a. på att häktets användning av namnskyltar vid bostadsrummen medfört fara för honom. Han anförde i huvudsak följande:

När han under försommaren 2018 var placerad i häktet fick han av personalen veta att det fanns en hotbild mot honom. Orsaken var att det hade uppstått ett rykte om honom bland de intagna på häktesavdelningen. Enligt en anteckning i Kriminalvårdsregistret som han tagit del av hade en intagen uttryckt att om han hade haft en pistol så skulle han ha skjutit AA direkt. Hotbilden gjorde att AA förflyttades till ett annat häkte. Hans uppfattning är att häktet borde ha konfronterat honom tillsammans med personal och de personer som den hotfulle umgicks med.

AA:s för- och efternamn fanns på en skylt vid hans bostadsrum. Eftersom hans efternamn är sällsynt upplever han att både han och hans familj är utpekade, och han lever med en ständig rädsla eftersom han inte vet vem som har nåtts av ryktet.

Utredning

JO begärde att Kriminalvården skulle yttra sig över det som AA anförde. Vidare begärde JO att Kriminalvården skulle redogöra för sin syn på hur de intagnas identitet skyddas inom kriminalvården, när antingen deras fullständiga namn eller deras efternamn finns på skyltar i anslutning till bostadsrummen. JO begärde även att Kriminalvården skulle redogöra för vilka överväganden som gjorts vid utformningen av skyltar vid bostadsrummen och vilka åtgärder myndigheten vidtar för att möjliggöra för de intagna att skydda sin identitet i förhållande till andra intagna och till utomstående som rör sig på bostadsavdelningen, t.ex. hantverkare eller deltagare i studiebesök.

Kriminalvårdens remissvar

I sitt remissvar anförde Kriminalvårdens huvudkontor, genom dåvarande chefsjuristen, följande:

Kriminalvården har under utredningen inhämtat uppgifter från den berörda regionen. Regionen har i sin tur hämtat in uppgifter från det aktuella häktet och det centrala kriminalvårdsregistret.

Tillämpliga bestämmelser

Av 1 kap. 4 § häkteslagen (2010:611), HäL, framgår att varje intagen ska bemötas med respekt för sitt människovärde och med förståelse för de särskilda svårigheter som är förenade med frihetsberövandet.

Enligt 1 kap. 5 § HäL ska verkställigheten utformas så att negativa följder av frihetsberövandet motverkas. I den utsträckning det är lämpligt och den intagne samtycker till det, ska åtgärder vidtas för att ge honom eller henne det stöd och den hjälp som behövs.

Av 35 kap. 15 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) framgår att sekretess gäller inom kriminalvården för uppgift om en enskilds personliga förhållanden, om det kan antas att den enskilde eller någon närstående lider men eller att fara uppkommer för att någon utsätts för våld eller lider annat allvarligt men om uppgiften röjs.

Kriminalvårdens bedömning

Allmänt om namnskyltar vid intagnas bostadsrum

Frågan om användandet av namnskyltar i anslutning till intagnas bostadsrum har varit föremål för JO:s prövning vid ett antal tidigare tillfällen (se t.ex. JO:s ärenden dnr 389-2012, 1138-2013 och 1838-2015). I den nu aktuella remissen som ställts till Kriminalvården har JO beskrivit att den myndigheten – utöver vad som kommit fram genom AA:s anmälan – vid flera tillfällen mött intagna i anstalt och i häkte som har uttryckt missnöje mot att skyddet för deras identitet inte upprätthålls inom Kriminalvården, eftersom deras namn finns på skyltar i anslutning till bostadsrummen.

Det kan konstateras att JO inte i något av de tidigare ärendena har funnit anledning att rikta kritik mot Kriminalvården med anledning av förekomsten av sådana namnskyltar. Förhållandena i nu aktuellt ärende skiljer sig såvitt Kriminalvården kan bedöma inte från vad som förevarit vid JO:s tidigare prövningar. JO har dock uttalat bl.a. att Kriminalvården bör hantera personuppgifter försiktigt, särskilt när det gäller intagna med sekretessmarkering.

Kriminalvården instämmer i att myndigheten har en långtgående skyldighet att skydda intagnas integritet samt att se till att personuppgifter behandlas med varsamhet. Det bör dock framhållas att det för Kriminalvårdens verksamhet, utifrån bl.a. ett säkerhetsperspektiv, är av yttersta vikt att identifieringen av bostadsrummen och de intagna i anstalt och i häkte kan ske på ett korrekt och effektivt sätt. Normalt är det inte tillräckligt att för detta syfte endast använda exempelvis intagningsnummer. Det bör påpekas att brister vid identifieringen av intagna kan medföra risker bl.a. för att intagna förväxlas och att handlingar med uppgifter som omfattas av sekretess delas ut till fel mottagare. Skyltar som anger intagnas namn i anslutning till bostadsrummen har stor betydelse för att minska riskerna för sådana misstag.

När det gäller frågan om hur identifiering av intagna ska ske kan behoven skilja sig åt såväl mellan olika verksamhetsställen, mellan anstalter och häkten som i de enskilda fallen även mellan olika intagna. I t.ex. Kriminalvårdens häkten är namnskyltarna av integritetsskäl vanligtvis vända inåt, vilket medför att det endast är intagningsnummer som är synligt utåt i korridoren.

Några generella rutiner för hur identifikationsskyltar som sätts upp i anslutning till bostadsrummen ska utformas finns inte. För närvarande ankommer det således på varje enskilt verksamhetsställe att närmare besluta om detta utifrån de behov som finns. Kriminalvården kommer dock, efter att frågan utretts närmare, överväga om generella rutiner bör införas.

Särskilt om AA:s anmälan

AA har vistats i ett gemensamhetshäkte. Det är korrekt att intagnas efternamn vid den aktuella tidpunkten angavs på skyltar i anslutning till bostadsrummens dörrar i häktet.

Det finns inte några uppgifter i ärendet som ger vid handen att AA:s personuppgifter, av sekretessskäl eller liknande, rätteligen borde ha hanterats på ett annat sätt än vad som gällde för övriga intagna enligt häktets då gällande rutiner.

När det gäller den hotsituation som AA har beskrivit i sin anmälan har det enligt Kriminalvården inte kommit fram annat än att den har hanterats helt i enlighet med gällande bestämmelser och rutiner. AA har informerats om hotbilden och placerats i avskildhet. På grund av den uppkomna situationen har han därefter flyttats till ett annat häkte.

Sammantaget har det således inte kommit fram några omständigheter som ger anledning att anta att häktets hantering av situationen har varit felaktig eller att det har förekommit några andra brister. Det bör dock avslutningsvis noteras att det aktuella häktet har bedömt att intagnas namn, av integritets- och säkerhetsskäl, inte längre ska anges på skyltarna vid bostadsrummen. Enligt häktets nya rutiner anges därför numera endast intagningsnummer.

AA:s kommentarer

AA kommenterade remissvaret och anförde bl.a. följande: De skyltar som fanns i häktet Bomhus var bara försedda med namn, inte med nummer, och det gick inte heller att vända dem. När han avtjänade ett kortare fängelsestraff i en anstalt under våren 2019 tog det endast fyra dagar för de intagna att få fram den felaktiga information om honom som spreds i häktet Bomhus. Två personer sökte upp honom och talade om att han hade 30 minuter på sig att begära ”knall”, dvs. förflyttning till annan anstalt, och att han i annat fall skulle få ”avdelningsstryk”.

Rättslig reglering

Kriminalvården har i sitt remissvar redogjort för de bestämmelser som har betydelse i ärendet.

Bedömning

AA:s klagomål

Kriminalvården har bekräftat att de intagnas efternamn fanns på skyltar i anslutning till bostadsrummets dörrar vid den tidpunkt då AA var placerad i häktet Bomhus. Enligt Kriminalvården finns det inte några uppgifter som tyder på att AA:s personuppgifter borde ha hanterats på ett annat sätt än det som tillämpades för övriga intagna enligt häktets då gällande rutiner. Det är Kriminalvårdens uppfattning att den hotsituation som AA beskrivit i sin anmälan har hanterats i enlighet med gällande bestämmelser och rutiner. Jag finner inte anledning att ifrågasätta Kriminalvårdens uppgifter. Det som har kommit fram om häktets hantering av AA:s personuppgifter och den hotsituation som drabbade honom medför inte att jag riktar någon kritik mot häktet eller gör några uttalanden i denna del. Jag kommer dock att utveckla mina tankar kring skyddet för intagnas identitet nedan.

Skyddet för intagnas identitet

Mina medarbetare och jag har vid flera tillfällen mött intagna i häkten och anstalter som uttryckt sitt missnöje över att deras identitet inte skyddas i tillräcklig utsträckning inom kriminalvården. De intagnas identitet röjs bl.a. genom att deras fullständiga namn eller deras efternamn finns på skyltar i anslutning till bostadsrummen. Intagnas missnöje avser både att deras identitet röjs i förhållande till andra intagna och att deras identitet röjs i förhållande till utomstående som rör sig på bostadsavdelningarna, t.ex. hantverkare eller deltagare i studiebesök.

Vid min inspektion av anstalten Tidaholm i november 2018 tog en intagen som var placerad på skyddsavdelningen upp att intagnas efternamn och intagningsnummer anges på dörrarna till bostadsrummen (se dnr 6804-2018). Enligt den intagne medförde det att hans integritet hotades i samband med att det kom externa besökare till avdelningen. I inspektionsprotokollet redogjorde jag för det som från JO:s sida tidigare uttalats med anledning av en anmälan som rörde samma fråga (dnr 1838-2015). Jag påminde också om vikten av att personuppgifter för intagna som är skyddsplacerade hanteras varsamt. Under inspektionen uppgav anstaltsledningen att anstalten Tidaholm övervägde att införa andra lösningar för att bättre skydda de intagnas identitet.

Det har tidigare kommit till JO:s kännedom att uppgifter om de intagnas identitet röjts på grund av andra åtgärder som kriminalvårdstjänstemän vidtagit. Kriminalvården har bl.a. kritiserats för att en medicindosett exponerats för andra intagna (dnr 3042-2018), och för att handlingar med intagnas personuppgifter hamnat i blankettställ på bostadsavdelningarna (dnr 1081-2015 och 8398-2017). JO har också kritiserat Kriminalvården för att närvarolistor

hanterats på ett sätt som gjort att intagna kunnat ta del av uppgifter om andra intagnas identitet (dnr 1993-2014 och 740-2015) och att ApoDos-påsar med uppgifter om de intagnas identitet slängts i papperskorgar som andra intagna haft åtkomst till (dnr 389-2012).

Kriminalvården har i sitt remissvar redogjort för den s.k. kriminalvårds-sekretessen (35 kap. 15 § offentlighets- och sekretesslagen [2009:400]). En uppgift om att någon är intagen i anstalt är typiskt sett sådan att det kan antas att den intagne lider men om uppgiften röjs. Att intagnas fullständiga namn eller efternamn anges på en skylt vid bostadsrumsdörren medför att de intagna inte själva kan välja om de vill röja sin identitet för andra intagna. I vart fall när det gäller intagna som har ovanliga namn är det uppenbart att Kriminalvården genom bruket av sådana skyltar röjer uppgiften om att en viss person är intagen i anstalt. Det kan hävdas att det borde vara betydelselöst för en person att andra intagna känner till att han eller hon är intagen i anstalt. AA:s anmälan visar dock att det kan medföra både lidande och fara för den enskilde och dennes närstående.

Jag har stor förståelse för att personalen i anstalter och häkten måste kunna identifiera de intagna på ett tillförlitligt och effektivt sätt, bl.a. för att minska risken för att intagna förväxlas eller att handlingar med uppgifter som omfattas av sekretess delas ut till fel person. Jag har sett flera exempel på sådana misstag i anmälningar som intagna gjort till JO, och jag inser att riskerna kan begränsas genom att anstalter och häkten använder skyltar med de intagnas namn i anslutning till bostadsrummen.

Kriminalvården har dock även en skyldighet att skydda de intagnas integritet och att se till att personuppgifter behandlas med varsamhet. I sitt remissvar anför Kriminalvården att det vanligaste i häktena är att namnskyltarna är vända inåt, så att det bara är intagningsnumret som syns utåt i korridoren. Enligt Kriminalvården har också häktet Bomhus numera ändrat sina rutiner så att bara intagningsnumret anges på skyltarna vid bostadsrummen. Det är alltså uppenbarligen möjligt att vid åtminstone vissa av Kriminalvårdens verksamhetsställen ha rutiner som medför att de intagnas identitet inte automatiskt röjs för andra intagna och för utomstående som rör sig på bostadsavdelningarna.

Enligt Kriminalvården finns det inte några generella rutiner för hur identifieringsskyltar som sätts upp i anslutning till bostadsrummen ska utformas. Kriminalvården har också anført att behoven av uppgifter som används för identifiering ser olika ut i olika delar av myndigheten. Det är svårt för mig att ifrågasätta den uppfattningen. Jag vill ändå framhålla att det enligt min mening är önskvärt att Kriminalvården överväger om det kan finnas lösningar som både tillgodoser Kriminalvårdens behov av en tillförlitlig och effektiv identifiering av de intagna och ger de intagna möjlighet att välja om de vill röja sin identitet. Det är under alla omständigheter angeläget att verksamhetsställets val av

lösning föregås av en intresseavvägning utifrån enhetliga kriterier. Jag välkomnar därför Kriminalvårdens avsikt att utreda frågan.

Ärendet avslutas.